

JUSTITS MINISTERIET

Civil- og Politiafdelingen

Bent Jensen
Vestergaard
Regissevej 2
5871 Frørup

Dato: **- 6 DEC. 2007**
Kontor: Politikontoret
Sagsbeh: Rasmus Kieffer-
Kristensen
Sagsnr.: 2007-2002/57-0205
Dok.: LBN42886

Ved brev af 15. maj 2007 har De klaget til Justitsministeriet over, at Politiets Efterretningstjeneste ved brev af 30. april 2007 har indskærpet Dem vilkårene for Deres arkivadgang og indholdet af den tavshedserklæring, De har underskrevet i forbindelse med adgangen til Politiets Efterretningstjenestes arkiver.

Ved brev af 25. juni 2007 er De fremkommet med yderligere bemærkninger til sagen.

De har bl.a. anført, at De forud for offentliggørelsen af indlægget "De kaldte ham nr. 1" i Jyllands-Posten den 14. januar 2007 forgæves havde forsøgt at få Politiets Efterretningstjeneste til at vurdere, om indlægget indeholdt oplysninger, som ikke måtte videregives, at forskere i andre sammenhænge har gengivet oplysninger fra efterretningstjenesternes arkiver om navngivne personer, og at det ikke vil være muligt at give et dækkende billede af perioden, hvis oplysninger af den pågældende karakter ikke må videregives. De har herudover anført, at De finder det misvisende, at Politiets Efterretningstjeneste i sit brev af 30. april 2007 har anvendt udtrykket "efterretningstjenestens (angivelige) vurdering af den pågældendes forhold", idet der efter Deres opfattelse ikke kan være tvivl om efterretningstjenestens vurdering af Jørgen Dragsdahls forhold.

Justitsministeriet har i anledning af sagen indhentet en udtalelse fra Politiets Efterretningstjeneste, som har henholdt sig til sit brev af 30. april 2007.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Efter en gennemgang af sagen finder Justitsministeriet ikke grundlag for at ændre Politiets Efterretningstjenestes beslutning i sagen.

Baggrunden herfor er følgende:

1. Vilkaere for Deres saerlige adgang til Politiets Efterretningstjenestes arkiver

Det fremgaar af sagen, at Statsministeriet ved brev af 3. september 2004 meddelte Dem en vidtgaende adgang pa saerlige vilkaar til statslige arkiver, herunder Politiets Efterretningstjenestes arkiver, i forbindelse med Deres forskningsprojekt: "Den kolde krig i Danmark 1945-1991. Indre konflikter om Danmarks ydre og indre sikkerhed."

De saerlige vilkaar er angivet i Statsministeriets "Retningslinier for Bent Jensens adgang til statslige arkiver i forbindelse med forskningsprojektet: "Den kolde krig i Danmark 1945-1991. Indre konflikter om Danmarks ydre og indre sikkerhed" dateret 31. august 2004. Af retningslinjerne fremgaar bl.a. folgende:

"III. Ovrige retningslinier for adgang til akterne

1. Adgangen til materialet gives under forudsætning af, at Bent Jensen accepterer tavshedspaalæg efter forvaltningslovens § 27, stk. 3, for hver af de berørte myndigheder. Tavshedspligten gøres i det fornødne omfang løbende til genstand for konkret drøftelse under hensyntagen til statens sikkerhed, rigets forsvar, forholdet til fremmede magter eller forholdet til tredjemand.
2. Bent Jensen vejledes om tavshedspligtens nærmere indhold. Som led heri forpligter han sig til ved eventuel anvendelse af informationer tilvejebragt ved gennemgang af myndighedernes arkiver at tage de nødvendige hensyn, herunder ved anonymisering, til beskyttelse af oplysninger af hensyn til statens sikkerhed, rigets forsvar, forholdet til fremmede magter eller tredjemand.
3. Bent Jensen vil ikke kunne anvende klassificeret materiale, herunder af udenlandsk oprindelse, eller andet materiale, der er omfattet af tavshedspligten, med mindre der opnås samtykke fra udstederen. En udtalelse fra andre særligt berørte myndigheder, firmaer eller personer vil om nødvendigt skulle indhentes forinden.

4. Hvor Bent Jensen anvender et dokument tilvejebragt ved gennemgang af myndighedernes arkiver, skal den udstedende myndigheds journalnummer anføres som reference.

5. Myndighederne udøver ikke manuskriptkontrol, idet det dog vil kræve de pågældende myndigheders konkrete samtykke, hvis oplysninger omfattet af tavshedspligten gengives til udenforstående, jf. også punkt III, 3.”

Det fremgår endvidere af sagen, at Statsministeriet ved brev af 7. september 2004 oplyste Justitsministeriet om, at Statsministeriet i forbindelse med forskningsprojektet ”Den kolde krig i Danmark 1945-1991. Indre konflikter om Danmarks ydre og indre sikkerhed” anser Dem for at være omfattet af en tidligere meddelt sikkerhedsgodkendelse til klassifikationsgraden YDERST HEMMELIGT.

I forbindelse med Deres efterfølgende ansøgning om adgang til Politiets Efterretningstjenestes arkiver underskrev De den 4. maj 2005 et tavshedspålæg udarbejdet af Politiets Efterretningstjeneste med følgende ordlyd:

”Undertegnede Bent Jensen, født den 10. maj 1938, lover herved, at jeg samvittighedsfuldt vil opfylde de pligter, som påhviler mig og iagttage de retningslinier, som gælder i forbindelse med min adgang til materiale i Politiets Efterretningstjenestes arkiver.

Jeg accepterer, at der i forbindelse med min adgang til Politiets Efterretningstjenestes arkiver er meddelt mig et tavsheds-pålæg i medfør af forvaltningslovens § 27, stk. 3.

Jeg er klar over, at der i medfør af forvaltningslovens § 27, stk. 4, jf. straffelovens §§ 152 og 152c-152f, påhviler mig tavshedspligt vedrørende oplysninger, som ved lov eller anden gyldig bestemmelse er betegnet som fortrolige, på anden måde er klassificerede, eller som det i øvrigt er nødvendigt at hemmeligholde under hensyntagen til væsentlige offentlige eller private interesser. Jeg er opmærksom på, at forvaltningslovens § 27, stk. 1, indeholder en – ikke udtømmende – opregning af de hensyn, der efter en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde kan føre til, at en oplysning er fortrolig og dermed undergivet tavshedspligt.

Tavshedspligten indebærer, at jeg ikke uberettiget må udnytte, videregive eller på anden måde medvirke til, at oplysninger kan udnyttes af uvedkommende.

Jeg er ligeledes klar over, at tavshedspligten består også efter afslutningen af arbejdet med det konkrete projekt.

Jeg er opmærksom på, at akter, dokumenter, bøger og andet materiale som jeg måtte have fået adgang til i forbindelse med arkivadgangen, skal forblive i Politiets Efterretningstjeneste.

Jeg er mig bevidst, at en overtrædelse af min pligter, herunder af min tavshedspligt, foruden eventuelt strafansvar i henhold til ovennævnte bestemmelser, efter omstændighederne vil medføre, at Politiets Efterretningstjeneste må bringe min adgang til Politiets Efterretningstjenestes arkiver til ophør.

Jeg har modtaget kopi af alle nævnte lovbestemmelser.”

Efterfølgende har De i forbindelse med Deres forskningsprojekt haft adgang til en række klassificerede og uklassificerede dokumenter i Politiets Efterretningstjenestes arkiver.

2. Forløbet i forbindelse med offentliggørelsen af Deres indlæg ”De kaldte ham nr. 1” i Jyllands-Posten den 14. januar 2007

Det fremgår af sagen, at De ved e-mail af 13. september 2006 – angiveligt efter forudgående telefonisk aftale – fremsendte en tekst til Politiets Efterretningstjeneste, der omhandlede journalist Jørgen Dragsdahls relationer til KGB. I e-mailen oplyste De, at der var tale om et udkast til et kapitel i en planlagt bog om den kolde krig.

På et møde hos Politiets Efterretningstjeneste den 12. oktober 2006 anmodede De om at få afklassificeret flere dokumenter, som indeholdt oplysninger om Jørgen Dragsdahl.

Jyllands-Posten anmodede den 12. december 2006 om aktindsigt i politiets Efterretningstjenestes dokumenter vedrørende journalist Jørgen Dragsdahl. Der blev i anmodningen om aktindsigt henvist til de dokumenter om sagen, som blev afklassificeret i forbindelse med DIIS-udredningen ”Danmark under den kolde krig”, og det blev præciseret, at anmodningen omfattede alle dokumenter vedrørende Jørgen Dragsdahl, herunder ”særligt fire (muligt fem) rapporter”, som af Jyllands-Posten blev angivet meget præcist med hensyn til tidspunkt og karakteren af materialet.

Jørgen Dragsdahl informerede den 11. januar 2007 Politiets Efterretningstjeneste om, at han samme dag var blevet kontaktet af Jyllands-Posten, der oplyste, at avisen den 14. januar 2007 ville bringe et indlæg af Dem. Jørgen Dragsdahl fremsendte senere samme dag en e-mail, som han havde modtaget fra Jyllands-Posten, og som indeholdt en opsummering af Deres planlagte indlæg.

Endvidere modtog Politiets Efterretningstjeneste den 12. januar 2007 fra en tidligere vicepolitimester i tjenesten kopi af en e-mail til denne fra Jyllands-Posten. I denne e-mail var det bl.a. anført, at avisen "har haft lejlighed til at gennemgå PET's arkiver bl.a. vedrørende sagen om Jørgen Dragsdahl, dengang journalist på Information", at "Hvad vi nu har fundet i sagsmappen hos PET er, at sagen var lidt mere grumset" og endelig, at "Vi kan se af materialet, at du deltog i samtalerne med JD".

Indholdet i de ovennævnte e-mails rejste efter Politiets Efterretningstjenestes opfattelse spørgsmål i forhold til de retningslinjer, som var fastsat i forbindelse med Deres arkivadgang, Deres tavshedspålæg samt Deres sikkerhedsgodkendelse til "YDERST HEMMELIGT", idet flere af oplysningerne i bl.a. den e-mail, som Jyllands-Posten havde sendt til Jørgen Dragsdahl, efter efterretningstjenestens opfattelse stammede fra klassificerede dokumenter.

På den baggrund havde Politiets Efterretningstjeneste efterfølgende en række telefoniske drøftelser med Dem. Efterretningstjenesten vejledte Dem bl.a. om betydningen af Deres tavshedspålæg, herunder om forvaltningslovens § 27, stk. 3, og straffelovens § 152, og om at klassificerede oplysninger ikke må videregives uden udstederens samtykke. De blev endvidere vejledt om, at der i forbindelse med offentliggørelse skal tages de nødvendige hensyn – herunder ved anonymisering – til beskyttelse af oplysninger af hensyn til statens sikkerhed, rigets forsvar, forholdet til fremmede magter eller tredjemand. Endelig blev begrebet tredjemand præciseret, og det blev eksemplificeret, hvad der ligger heri.

De kontaktede herefter den 13. januar 2007 Politiets Efterretningstjeneste og oplyste, at det planlagte indlæg ville blive bragt i Jyllands-Posten den 14. januar 2007, men at De havde foretaget korrektioner i indlægget. De havde således ladet de oplysninger, som efter Politiets Efterretningstjenestes opfattelse stammede fra klassificerede dokumenter, udgå.

Den 14. januar 2007 offentliggjorde Jyllands-Posten Deres indlæg om

Jørgen Dragsdahl. I indlægget konkluderede De på baggrund af oplysninger fra Politiets Efterretningstjenestes arkiver, at Jørgen Dragsdahl havde været agent for KGB. Det fremgik bl.a. af indlægget, at ”PET anså Jørgen Dragsdahl for at være KGB-agent.”

Sagen førte til, at Politiets Efterretningstjeneste indledte en undersøgelse af spørgsmålet om, hvorvidt De i forbindelse med offentliggørelsen af indlægget – i strid med vilkårene for Deres arkivadgang og Deres tavshedspålæg – uberettiget havde videregivet klassificerede eller fortrolige oplysninger fra efterretningstjenestens arkiver.

I den forbindelse har De over for Politiets Efterretningstjeneste beklaget, at De ved en fejl i ét tilfælde har forvekslet oplysninger fra afklassificerede dokumenter med oplysninger fra klassificerede dokumenter. De klassificerede oplysninger indgik dog ikke i det indlæg, som blev offentliggjort i Jyllands-Posten.

3. Anvendelsen af udtrykket ”efterretningstjenestens (angivelige) vurdering af den pågældendes forhold”

For så vidt angår Deres bemærkning om anvendelsen af udtrykket ”efterretningstjenestens (angivelige) vurdering af den pågældendes forhold”, fremgår det af sagen, at konklusionen i Deres indlæg i Jyllands-Posten den 14. januar 2007 – om at Politiets Efterretningstjeneste anså Jørgen Dragsdahl for at være agent for KGB – særligt var baseret på vurderinger indeholdt i et internt dokument udarbejdet af en sagsbehandler i Politiets Efterretningstjeneste i marts 1986.

Politiets Efterretningstjeneste har oplyst, at det ikke umiddelbart kan fastslås, under hvilke omstændigheder det pågældende dokument blev udarbejdet, herunder om de i dokumentet indeholdte vurderinger havde været genstand for nærmere drøftelse internt i efterretningstjenesten, eller om de alene var udtryk for den pågældende medarbejders personlige vurdering af sagen. I lyset heraf finder Justitsministeriet ikke, at anvendelsen af udtrykket ”efterretningstjenestens (angivelige) vurdering af den pågældendes forhold” er misvisende.

4. Spørgsmålet om videregivelse af klassificerede oplysninger

Det fremgår af sagen, at De i forbindelse med Deres forskningsprojekt har haft adgang til klassificerede dokumenter i Politiets Efterretningstje-

nestes arkiver, som vedrørte journalist Jørgen Dragsdahl.

I efteråret 2006 anmodede De Politiets Efterretningstjeneste om, at flere af disse dokumenter blev afklassificeret helt eller delvist. Da indlægget "De kaldte ham nr. 1" blev offentliggjort den 14. januar 2007 var der endnu ikke truffet afgørelse herom.

Statsministeriets cirkulære nr. 204 af 7. december 2001 (sikkerhedscirkulæret) fastsætter regler om sikkerhedsbeskyttelse af informationer af fælles interesse for landene i NATO, EU eller WEU, andre klassificerede informationer samt informationer af sikkerhedsmæssig beskyttelsesinteresse i øvrigt.

Reglerne har bl.a. til formål at beskytte informationerne mod uautoriseret indsigt og videregivelse. Derfor skal personer, som skal have indsigt i følsomme oplysninger, sikkerhedsgodkendes.

Det fremgår af cirkulæret, at informationer kan klassificeres YDERST HEMMELIGT, HEMMELIGT, FORTROLIGT, eller TIL TJENESTE-BRUG.

Det er efter en gennemgang af sagen Justitsministeriets vurdering, at indlægget i Jyllands-Posten den 14. januar 2007 ikke indeholdt oplysninger, som stammede fra de omtalte klassificerede dokumenter i Politiets Efterretningstjenestes arkiver.

Derimod er det Justitsministeriets vurdering – i lighed med Politiets Efterretningstjenestes – at De i forbindelse med indsendelsen af det oprindelige udkast til indlægget videregav oplysninger fra klassificerede dokumenter i Politiets Efterretningstjenestes arkiver til Jyllands-Posten.

Justitsministeriet har herved lagt vægt på, at den e-mail, som journalist Jørgen Dragsdahl modtog fra Jyllands-Posten den 11. januar 2007, og som indeholdt en opsummering af Deres oprindelige udkast til indlægget, indeholdt flere oplysninger, der stammede fra klassificerede dokumenter, som De havde haft adgang til i Politiets Efterretningstjenestes arkiver.

Det er Justitsministeriets vurdering, at videregivelsen af disse oplysninger til Jyllands-Posten var i strid med de vilkår for arkivadgang, som var fastsat af Statsministeriet, og hvoraf det bl.a. fremgår, at klassificerede dokumenter ikke må anvendes uden udstederens samtykke.

5. Spørgsmålet om uberettiget videregivelse af fortrolige oplysninger

5.1. Som omtalt ovenfor under pkt. 1 blev De den 4. maj 2005 – i forbindelse med, at De fik adgang til materiale i Politiets Efterretningstjenestes arkiver – meddelt et tavshedspålæg i medfør af forvaltningslovens § 27, stk. 3. Efter denne bestemmelse kan en forvaltningsmyndighed bestemme, at en person uden for den offentlige forvaltning har tavshedspligt med hensyn til fortrolige oplysninger, som myndigheden videregiver til den pågældende uden at være forpligtet hertil.

I forvaltningslovens § 27, stk. 4, er det fastsat, at et tavshedspålæg, der gives efter forvaltningslovens § 27, stk. 3, medfører, at straffelovens bestemmelser i § 152 og §§ 152 c- 152 f finder tilsvarende anvendelse på overtrædelse af et sådant pålæg.

De almindelige tavshedspligtbestemmelser i forvaltningslovens § 27 og i straffelovens § 152 og §§ 152 c- 152 f indebærer bl.a., at den person, der er underlagt tavshedspligt, ikke uberettiget må videregive fortrolige oplysninger.

Det kan på denne baggrund fastslås, at det tavshedspålæg, De blev meddelt den 4. maj 2005, indebar, at De var underlagt tavshedspligt i forhold til de fortrolige oplysninger, De måtte få indsigt i i forbindelse med Deres adgang til efterretningstjenestens arkiver. Endvidere indebar pålægget, at De bl.a. ikke uberettiget måtte videregive fortrolige oplysninger til uvedkommende.

5.2. Spørgsmålet om, hvorvidt oplysningerne i indlægget i Jyllands-Posten den 14. januar 2007 om, at Politiets Efterretningstjeneste (angiveligt) anså Jørgen Dragsdahl for at være KGB-agent, har karakter af fortrolige oplysninger, skal afgøres efter de almindelige tavshedspligtbestemmelser i straffelovens § 152 og forvaltningslovens § 27.

Efter straffelovens § 152, stk. 3, anses en oplysning for at være fortrolig, når den ved lov eller anden gyldig bestemmelse er betegnet som sådan, eller når det i øvrigt er nødvendigt at hemmeligholde den for at varetage væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser.

Straffeloven indeholder ikke en nærmere angivelse af, hvilke offentlige eller private interesser, der kan føre til, at en oplysning må anses for at

være fortrolig. Om en oplysning må anses for fortrolig beror i væsentlig grad på normer uden for straffeloven, herunder bl.a. forvaltningslovens § 27.

Forvaltningslovens § 27, stk. 1, indeholder en opregning af de hensyn, der efter en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde kan føre til, at en oplysning er fortrolig og dermed undergivet tavshedspligt. Opregningen er ikke udtømmende, men antages at dække den overvejende del af de hensyn, der kan føre til tavshedspligt.

Efter forvaltningslovens § 27, stk. 1, nr. 6, kan hensynet til enkeltpersoners interesse i at beskytte oplysninger om deres personlige forhold begrunde tavshedspligt. Formålet hermed er at sikre beskyttelsen af privatlivets fred.

Omfattet af tavshedspligten er først og fremmest oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold, herunder oplysninger om race, religion og hudfarve, om politiske, seksuelle og strafbare forhold samt oplysninger om helbredsforhold. Oplysninger om foreningsmæssige forhold og væsentlige sociale problemer samt misbrug af nydelsesmidler og lignende vil ligeledes typisk være omfattet af bestemmelsen. Også andre oplysninger vedrørende enkeltpersoners personlige forhold vil dog kunne være omfattet af tavshedspligten, jf. John Vogter, Forvaltningsloven med kommentarer (3. udgave, 2001), s. 522 ff.

Det er på denne baggrund Justitsministeriets opfattelse, at en oplysning om, at en navngiven enkeltperson af Politiets Efterretningstjeneste (angiveligt) anses som agent for en fremmed efterretningstjeneste, må antages at være en oplysning om et muligt strafbart forhold (f.eks. straffelovens §§ 107 og 108) og dermed en fortrolig oplysning om en enkeltperson. I den forbindelse bemærkes også, at en sådan oplysning ikke alene vedrører rent faktuelle forhold, men angår efterretningstjenestens (angivelige) vurdering af den pågældende enkeltpersons forhold.

5.3. Justitsministeriet skal herefter bemærke følgende vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt videregivelsen af de omhandlede oplysninger kan anses for berettiget i den konkrete situation:

Ved bedømmelsen af dette spørgsmål skal der i hvert enkelt tilfælde foretages en afvejning af hensynet til privatlivets fred over for den samfundsmæssige interesse i, at oplysningen videregives. Denne vurdering

vil bero på et konkret skøn, hvor bl.a. oplysningernes karakter, herunder hvor personfølsomme oplysningerne er, formålet med videregivelsen af oplysningerne, og de omstændigheder under hvilke videregivelsen sker, indgår.

Efter Justitsministeriets opfattelse indebærer hensynet til privatlivets beskyttelse, at der som udgangspunkt ikke må videregives en fortrolig oplysning til offentligheden om, at en navngiven person af efterretningstjenesten (angiveligt) anses som agent for en fremmed efterretningstjeneste.

Det forhold, at der er et særligt hensyn at tage til de enkeltpersoner, der har været i efterretningstjenestens søgelys, kommer i øvrigt også til udtryk i bemærkningerne til lov nr. 359 af 6. februar 1999 om undersøgelse af politiets efterretningsvirksomhed på det politiske område og af de aktiviteter, der var baggrunden for denne virksomhed (nedsættelse af PET-kommissionen). Af de nævnte forarbejder fremgår således bl.a. følgende, jf. Folketingstidende 1998-99, tillæg A, sp. 1743:

”... der [må] lægges stor vægt på hensynet til, at navne på personer, som har været i efterretningstjenestens søgelys, ikke nu fremdrages og blotlægges offentligt mange år efter. Det ville være i strid med almindelige retsplejemæssige principper, hvis personer, som ikke dengang blev retsforfulgt, nu i forbindelse med afhøring af ansatte i efterretningstjenesten skulle udsættes for offentlig omtale af de mistanker, som efterretningstjenesten på et tidspunkt har rettet mod dem.”

På den anførte baggrund finder Justitsministeriet ikke grundlag for at anlægge en anden vurdering end Politiets Efterretningstjeneste, hvorefter De ikke har været berettiget til i forbindelse med indlægget i Jyllands-Posten den 14. januar 2007 at anføre, at ”PET anså Jørgen Dragsdahl for at være KGB-agent”.

Justitsministeriet har herved lagt vægt på de samme forhold, som Politiets Efterretningstjeneste har anført i sit brev af 30. april 2007.

6. Indskærpelse af vilkårene og indholdet af tavshedserklæringen

Justitsministeriet finder på baggrund af det, der er anført under pkt. 4 og 5, at De ved dels at have videregivet oplysninger fra klassificerede dokumenter, dels uberettiget at have videregivet fortrolige personoplysninger har tilsidesat vilkårene for Deres arkivadgang samt det tavshedspålæg, De modtog den 4. maj 2005 fra Politiets Efterretningstjeneste.

Herefter – og af de af Politiets Efterretningstjeneste anførte grunde i brevet af 30. april 2007 – finder Justitsministeriet ikke grundlag for at ændre Politiets Efterretningstjenestes beslutning om at indskærpe Dem vilkårene for Deres arkivadgang og indholdet af den tavshedserklæring, De har underskrevet i forbindelse med adgangen til Politiets Efterretningstjenestes arkiver.

Justitsministeriet beklager den lange sagsbehandlingstid.

Med venlig hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Lene', followed by a horizontal line extending to the right.

Lene Volke Roesen